

TétékásNyúz

XLVII. félévfolyam 5. szám
2013. október 9.

http://issuu.com/tetekas_nyuz
<http://nyuz.elte.hu>

Az Állatkert régen és most

*Dr. Persányi Miklóssal
beszélgettünk*
8-9. oldal

Fenntarthatósági nap 2013

FN6
12-13. oldal

Hogyan nő a szalmán a gomba?

*Laskagomba-
termesztés*
14. oldal

Egy kattintásra az állástól!

Idén is lesz Virtuális Állásbörze az ELTE Karrierközpont szervezésében: az online standok 2013. október 15–17. között várják az álláskeresőket.

A részvétel nem kötött sem helyhez, sem időhöz: a virtuális állásbörze elfér egy laptopon is. A hagyományos állásbörzéken megszokott elemek ugyanakkor a rendezvény saját weboldalán is megmaradnak: a standokat céges bemutatkozó oldalak, a szórólapokat elektronikus állásajánlatok, a személyes beszélgetést a közösségi felületek, az önéletrajz benyújtását a dokumentumfeltöltés, a szakmai programokat pedig a számos segédlet és mintadokumentum helyettesíti. A Virtuális Állásbörze látogatói az online rendezvény időtartama alatt egymással, valamint az ELTE Karrierközpont munkatársaival és a résztvevő cégek képviselőivel is folyamatosan kapcsolatban állhatnak. Az interneten fellelhető sablonos segédletekkel szemben valóban nekik szóló, az ő adott álláskeresési helyzetükre vonatkozó válaszokat kaphatnak, és akár személyes konzultációra is időpontot foglalhatnak.

A tavalyi börszén csaknem háromezer érdeklődő „vett részt”. A regisztrált mintegy 900 hallgató 10%-a kapott pozitív visszajelzést a jelentkezését követően.

Időpont: 2013. október 15. 10:00 – 2013. október 17. 17:00

Helyszín: http://allasborze.elte.hu/elte_virtualis_allasborze.html

(forrás: <http://elte.hu>)

Több mint ezer hallgató az ELTE fitness fesztiválján

2013. szeptember 26-án már harmadik alkalommal rendezték meg az ELTE FIT Night elnevezésű éjszakai szabadidősport-rendezvényt a mozogni vágyó egyetemi-főiskolai hallgatóknak, amelynek legfontosabb célkitűzése a „fitt sportok” minél szélesebb körben népszerűsítése, ezen belül is a funkcionális tréning megismertetése és a hozzá kapcsolódó különböző sporteszközök használatának bemutatása volt.

A résztvevők létszáma minden előzetes várakozást felülmúlt: több mint ezren látogatták meg a fesztivált. A komplex és széles spektrumú programok (TRX, funkcionális tréning, aerobik, spinning, ergométeres evezés, kranking, síszimulátor, sprint-bringga, ELTE-BEAC sportágyvasztó stb.) sikere középpontba helyezte a sport és mozgás jelentőségét. A rendezvényt követően az is bizonyossá vált, hogy mivel kevés ilyen típusú esemény található a budapesti egyetemi-főiskolai szabadidősportban, az ELTE FIT Night igazi kuriózumnak számít.

(forrás: <http://elte.hu>)

Életműdíjat kapott Vásárhelyi Tamás

Vásárhelyi Tamás kapta az idei évben alapított Múzeumpedagógiai Életműdíjat. A muzeológus négy évtizede a Magyar Természettudományi Múzeum munkatársa, valamint a PPK Múzeumpedagógiai szakmai műhely és a TTK UNESCO Médiapedagógia Központ nyugalmazott egyetemi adjunktusa. Az elismerést a 8. Múzeumok Őszi Fesztiválja nyitó rendezvényén a Magyar Nemzeti Múzeumban adta át Halász János kultúráért felelős államtitkár 2013. szeptember 30-án.

A Szabadtéri Néprajzi Múzeum által alapított életműdíjat olyan szakembereknek adják át, akik több évtizede a múzeumpedagógia területén dolgoznak és saját múzeumi kereteiken túlmutató, kimagasló szakmai eredményeket értek el, gyakorlati tevékenységük mellett kutatásokat végeznek, publikálnak, előadásokat tartanak, oktatnak, segítik a hazai múzeumpedagógiai szakma módszertani megújítását, és hatásuk jelentős a hazai múzeumi életben. Az alapító a díjat két évente egy muzeális intézményben dolgozó vagy ott hosszabb időn át dolgozott szakembernek adományozza. Az elismeréssel jár Györfi Sándor szobrász-éremművész kispasztikája is.

(forrás: <http://elte.hu>)

Komáromy Gábor-ösztöndíj 2013

A Cook Communications és a Mathias Corvinus Collegium (MCC) idén is meghirdeti a Komáromy Gábor-ösztöndíjat a 2013/2014-es tanévre. Az újságíró pályázat szakterülettől függetlenül nyitott minden hazai nappali tagozatos egyetemi vagy főiskolai képzésben résztvevő hallgató számára. Határidő: 2013. október 31.

A 2013-as Komáromy Gábor-ösztöndíjat annak a pályázónak ítéli oda a bizottság, aki véleményük szerint a legvonzóbb projekttervet nyújtja be. A témakörtől függetlenül (legyen az politika, üzlet, sport, gazdaság, kultúra, tudomány stb.) a pályázatnak választ kell adnia arra a kérdésre, hogy miért éppen az adott témát szeretné feldolgozni a pályázó, és miért tarthat számot a történet az olvasók érdeklődésére.

A sikeres pályázónak egy minimum háromrészes cikksorozatot kell elkészítenie megadott határidőre, magyar és angol nyelven. A nyertes 900 euró ösztöndíjban részesül, munkájához mentori segítséget kap egy tapasztalt, nemzetközi közegben jártas újságírótól, valamint felvételt nyer az MCC média/kommunikáció szakirányára.

A Komáromy Gábor-ösztöndíjat a Cook Communications és az MCC 2010-ben elhunyt munkatársuk emlékére alapította, ezzel ösztönözve a média kritikus megközelítését és segítve a gyakorlatorientált újságíróképzést. Az ösztöndíjat az elmúlt két évben ELTE-s hallgatók nyerték el: 2012-ben Péterfi Barbara, 2011-ben pedig Laborci Dóra.

Pályázati kiírás: <http://komaromy.mcc.hu/palyazati-kiiras-2/>

(forrás: <http://elte.hu>)

Zsonglőrködés kvantumrészecskékkel

Domokos Péter, az MTA Wigner Fizikai Kutatóközpont kutatója tartja „Az atomoktól a csillagokig” ismeretterjesztő előadássorozat következő előadását „Zsonglőrködés kvantumrészecskékkel” címmel 2013. október 10-én az ELTE Természettudományi Karán.

A 2012. évi fizikai Nobel-díjat olyan áttörést jelentő kísérleti módszerekért ítélték, amelyek lehetővé tették individuális kvantumrendszerek manipulálását és mérését. A valóban bravúros módszerek illusztrálására az előadó bemutatja, hogyan lehet fényintenzitást mérni, azaz fotonokat számlálni anélkül, hogy elnyelné őket egy detektor.

A kilencedik éve futó „Az atomoktól a csillagokig” sorozatban az ELTE TTK Fizikai Intézetében tevékenykedő kutatók, oktatók és vendégek beszélnek a fizika frontvonalába tartozó érdekességekről, újdonságokról, elsősorban középiskolásoknak, bemutatva azokat a lehetséges tanulmányi utakat is, amelyeket a hazai felsőoktatás patinás, nemzetközi hírnévnek és elismertségnek örvendő egyeteme kínál a vállalkozó kedvű, érdeklődő fiataloknak.

Időpont: 2013. október 10. 17:00

Helyszín: ELTE TTK Eötvös-terem (1117 Budapest, Pázmány Péter sétány 1/A 0.83)

(forrás: <http://elte.hu>)

Tartalomjegyzék

HÖK.....	4-6
<i>(Küldöttgyűlés beszámoló)</i>	
Interjú.....	7-9
<i>(Dr. Persányi Miklós, a Fővárosi Állat- és Növénykert főigazgatója)</i>	
Faliújság.....	10-11
Tudósítás	12-13
<i>(6. Fenntarthatósági Nap)</i>	
TTT	14-15
<i>(Laskagomba-termesztés; Sötét energia)</i>	
Helyvektor	16
<i>(Szabadásg Kávéház)</i>	
Kritika	16
<i>(Aldous Huxley: Szép új világ)</i>	
Cooltér	17
<i>(Irány Capa)</i>	
Négyeshatos.....	18
<i>(Ellenőrök)</i>	
Belszíni fejtés.....	18
Mozizóna.....	18
<i>(The Ring Bling)</i>	

Vidékfejlesztés másképp

A hétfvégen olvastam az index.hu-n azt a cikket, ami mint terület- és településfejlesztő szakirányos hallgatót különösen megfogott.

Korábban egy csapattal külön szakmai tárgy keretében foglalkoztunk Somogy megye Lengyeltóti kistérségével, amelynek igyekeztünk fejlesztési, fejlődési utakat mutatni. Készítettünk kutatásokat, kérdőíves felmérést, létrejött egy szakmai konferencia is. Úgy gondolom, hogy az összes résztvevő rengeteget tanult az egész program során, nem csak mi diákok, akik éppen belekezdünk ez irányú tudásunk és tapasztalataink építésébe, hanem az oktatók, akik közreműködtek a programban, a a kistérség polgármesterei és a helyiek is.

Az egyik tanulság az volt, hogy az ilyen feladatokat nem lehet felülről menedzselni, szoros együttműködésre van szükség a helyiekkel, és egy belső indíttatás nélkülözhetetlen ahhoz, hogy elinduljon valami.

Erre kiváló példa lehet a cikkben megemlített Polányban működő Babérliget vendégház. A történet akár egy Frei-dossziében is szerepelhetne, magyar gazdagok valahol a világ végén – pont Magyarországon –, egy kastélyban olyan feladatra vállalkoznak, ami külföldön remekül megy, itthon azonban még csak kialakulóban van, vagy még az sincs. Jó a helyieknek, a vendégeknek, a tulajdonosoknak. Mindenki csak nyerhet.

A Békeffy-kúriát vette meg a család, akik eleinte máshol és mást kerestek, de végül mégis Somogyban kötöttek ki. A szántóból szőlős, a gázos elhanyagolt kertből veteményes lett. A korábbi nem túl kreatív panziózás és hasonló helyett uniós pénzek és gasztroiskola nőtte ki magát a kis polányi kúriában. Az eltelt évek alatt pedig rájöttek, hogy „Nem elfogadható állapot, ha a házában minden szép, miközben kint mindenhol szegénység meg elmaradottság van.”

Török Balázs
Főszerkesztő

foszerkeszto@ttkhok.elte.hu

HELYREIGAZÍTÁS

ELŐZŐ SZÁMUNK (47. FÉLÉVFOLYAM, 4. SZÁM) SZERKESZTÉSE SORÁN SAJNÁLATOS HIBÁT VÉTETTÜNK. A HÁTLAPON TALÁLHATÓ FÉNYKÉPEKET NEM AZ ÁLTALUNK FELTÜNTETETT KELEMEN ÁDÁM, HANEM SIMÓ SZABOLCS KÉSZÍTETTE. AZ ÉRINTETTEKTŐL ELNÉZÉST KÉRÜNK!

TÉTÉKÁS NYÚZ SZERKESZTŐSÉGE

TétékásNyúz XLVII. félévfolyam, V. szám.

Kiadja az ELTE TTK Hallgatói Alapítvány. **Felelős kiadó:** Béni Kornél. **Főszerkesztő:** Török Balázs.

Vezetőszerkesztő: Gansperger Gábor. **Tördelő:** Solymosi Emőke. **Olvasószerkesztők:** Erdős-Anga Tímea, Vörös Éva. **Címlap:** Immi.

Rovatok: Belszíni fejtés (subCsibe), Cooltér (Szalai Evelin), Helyvektor (Vörös Évi), Kritika (Karsai Richárd), Interjú (Gans), Mozizóna (Tóth Bogi), Négyeshatos (Cili), Sport (Zakariás Barbara), TTT (Kőnig Rita, Solymosi Emőke), Tudósítás (Béki Virág, Szalai Evelin).

Honlap: <http://nyuz.elte.hu>. **E-mail:** nyuz@elte.hu. **Telefon:** 372-2654, lapzártá után 30/806-3000. **Fax:** 372-2654.

Lapzártá: péntek 12:00. Készült a Komáromi Nyomdában nyomdában 1200 példányban.

A Nyúz a Magyar Egyetemi és Főiskolai Sajtó Egyesület tagja.

A főszerkesztő elérhetőségei: foszerkeszto@ttkhok.elte.hu; személyesen fogadóidőben (szerdán 14:00-15:00) Déli Hali (00.732).

Küldöttgyűlés beszámoló

ESÉLYEGYENLŐSÉGI BIZTOS – TÓTH RÓZA

Különösen fontosnak tartom, hogy a speciális szükségletű hallgatókban már egyetemi életük megkezdésekor tudatosuljon, hogy milyen kedvezményekre jogosultak, illetve milyen elérhetőségeken érik el azokat a személyeket, akik segítségükre lesznek ezen jogaik érvényesítésében. Ezért a gólyanyúza szánt tájékoztató cikket megírtam, majd továbbítottam a Főszekestőnek. A beiratkozásokon gondoskodtam róla, hogy az előzetesen elkészített esélyegyenlőségi tájékoztató „prospektus” lehetőség szerint minden gólyához eljusson. Ismét felvettem a kapcsolatot az ELTE Kortárs Segítőcsoporttal az életvezetési tanácsadás ügyében. Nyitottak a feladat iránt, azonban a pontos egyeztetések még zajlanak. Remélhetőleg két héten belül ismét beindul a 'Kortárs ügyelet'.

Nem meglepő módon a hallgatói megkeresések szempontjából egyik leg-sikeresebb időszak a tanévkezdés. Az idei évben nagyon sok hallgató illetve mentor fordult hozzám kérdéseivel. Úgy gondolom, ez elsősorban annak köszönhető, hogy az eddiginél jóval nagyobb hangsúlyt kapott az esélyegyenlőségi terület a mentorfelkészítés folyamán. A pozitív tapasztalatok miatt Fogadóórámat a félévben hétfőnként 14:00-15:30-ig fogom tartani az Északi Hallgatói Irodában.

A kijelölt időszakban az EHÖK Esélyegyenlőségi bizottsága nem ülésezett. A bizottság tagjai nagymértéken kicserélődtek, illetve október 6-tól a bizottság vezetését Markos Ádám (ÁJK) veszi majd át. Remélhetőleg a bizottság új lendülettel áll neki az idei tanévnek. Ősztöndíjbizottsági delegátságomnak eleget tettem. A különböző pályázatok kiírásából, illetve a rendszeres szociális pályázatok bírálásából lelkiismeretesen kivettem részem. Igyekeztem segíteni a bizottság és a szociális elnökhelyettes munkáját.

Ezúton is jelzem, hogy a jövőben egyéb elfoglaltságaim miatt lemondok a tisztségről, örömmel várom mindazon hallgatók megkeresését, akik szívesen tennének az esélyegyenlőség egyetemi szinten történő megvalósulásáért.

A beszámolómmal kapcsolatos kérdésekre szívesen válaszolok személyesen, akár az esely@ttkhok.elte.hu címen.

KÜLÜGYI BIZTOS - KOZMA MÁRTON

Alakuló küldöttgyűlésen lettem megválasztva, mint a kar külügyi biztos. Ezt követően sikeresen átvettem a kari honlap jelszavait, a külügy Facebook és Twitter oldalait, valamint a kulcsot a hallgatói iroda szekrényéhez. Nyáron felvettem a kapcsolatot az EHKB külügyi alelnökével, Göde Borbálával, valamint a kar külügyi főmentorával, Kovács Anitával. Nyári időszakban beérkező brazil diákok és Erasmus hallgatók kapcsán leveleztem, többször eredménytelenül. A beérkező hallgatók névsorát és elérhetőségét megkésve, augusztus végén kapta meg a külügyi főmentor, emiatt év elején nekem is több soron be kellett segítenem a későn tájékoztatott diákoknál, emiatt is vettem részt az Erasmus diákok számára tartott Info Day és Orientation Day eseményeken. Brazil hallgatóknál is akadtak problémák, az addig megbízott koordinátor kiszállt a programból, amiről megkésve tájékoztattam, emiatt év elején semmilyen információt nem kaptam. Szerencsére Demeter Nóráról és Remler Timeától később megkaptam a beérkezett hallgatók névsorát és elérhetőségét, amiket továbbítottam a külügyi főmentornak, felvettem a kapcsolatot az ESN elnökével, Soproni Tamással, is a kérdésben, és nagy szerencsémre személyesen is találkoztam sokukkal az ÁJK épületében megtartott Orientation Day eseményen, így a helyzet rendeződik.

Szeptemberben kiírtam az Erasmus pótpályázatot és az Erasmus egyszeri kiegészítő pályázatot, igyekeztem a lehető legtöbb felületen tájékoztatni a hallgatókat, beérkező kérdésekre válaszoltam, valamint Demeter Máriával konzultáltam a beérkező pályázatok elbírálásáról, a kari honlapot igyekeztem frissíteni az esetleges változások kapcsán. Szakos külügyi segítővel felvettem a kapcsolatot, a közlő pályázatok elbírálása miatt. Részt vettem külügyi mentortalálkozón, ahol a félévre vonatkozó programokról és külföldi hallgatók problémáiról volt szó.

Köszönöm, hogy elolvastad beszámolómat, esetleges kérdéseket és észrevételeket a kulbiz@ttkhok.elte.hu címre vagy személyesen várom.

INFORMATIKUS- TABAJDI PÉTER

Szeptember 18-án az IIG illetékesei beszerelték a hálózati végpontot a Kisraktárba. Ring Péter Dániel hathatós

közreműködésével – két körben – karbantartottunk és kicsit átstrukturáltuk az Alapítvány géptermét, így az „teljes pompájában” várja az előkészítőkre jelentkezett középiskolásokat. Ezt megelőzően pedig segítettem az előkészítő oldal felmerült technikai problémák megoldásában (menü, linkek stb.). Kiküldésre került mintegy 800 db Eötvös5-ös e-mail az oldal régi felhasználóinak. Emellett minimális módosításokat eszközöltem az elektronikus előnevezésben Zakariás Barbi útmutatásai alapján.

Feltöltésre kerültek a legújabb elektronikus tananyagok a tttamop.elte.hu-ra, illetve két kisebb módosításra került sor a letöltésszámlálót és az oldal motorját érintően. A Doktorandusz Önkormányzat megalakulásának apropóján, illetve Ferdinandy Bence és Lakatos Dóra kérésére kialakításra került egy TTK DÖK menüpont a TTK HÖK honlapján. Létrehoztam a gólyalistákat, a tanári listákat, illetve még pár listát, ami időközben felmerült, hogy szükséges.

Előzetesen egyeztettem Zaránd Péter EHÖK elnökeljölttel az EHÖK informatikai rendszerének megújítását és átvételét illető teendőkről, problémákról, szeptember 17-én részt vettem az EHÖK elnökválasztó Küldöttgyűlésen.

Ezen kívül a napi rutinfeladatokat elvégeztem: felhasználók informálása, a tttkhok.elte.hu weboldal rendszeres frissítése, számítógépek karbantartása, néha kábelhuzigálás és egyéb problémák megoldása. Ezúton szeretném megköszönni mindazon tisztségviselőnek és képviselőnek a munkáját, akik segítettek abban, hogy a tttkhok.elte.hu weboldal mindig az aktuális adatokat és a legfrissebb híreket tartalmazza.

Köszönöm, hogy elolvastad beszámolómat, esetleges kérdéseket és észrevételeket a informatikus@ttkhok.elte.hu címre vagy személyesen várom.

TANÁRKÉPZÉSI REFERENS – DUKÁN ANDRÁS FERENC

Rutinfeladatim elláttam, a hallgatói megkeresésekre válaszoltam. A gólyatáborok közül 3-ban tartottam előadást. Részt vettem a mentorok képzésében. Ennek keretében tartottam egy előadást a mentoroknak az új, osztatlan tanárképzésről a mentortáborban, majd közvetlenül a gólyatáborok előtt a Lágymányosi Kampuszra hívtam azokat a mentorokat, akik tanárszakos gólyákat kaptak. Nekik elmondtam több részletet, illetve azóta kiderült információt. Egy adós-

ságom maradt ezzel kapcsolatban, egy kisokos összeállítása, ez ugyanakkor a számos megválaszolatlan kérdés miatt még továbbra is várat magára.

Idén, teljesen új kezdeményezésként, egy alapvetően oktatók által szervezett tábor jött létre Tatán a leendő TTK-s tanárszakosoknak. A tábor szervezőbizottságában (amelyet Dr. Weiszburg Tamás fogott össze) én képviseltem a TTK HÖK-öt. A tábor szervezésébe mi is be tudtunk kapcsolódni, sőt egy akadémia-versenyt teljes egészében a mentorok bonyolítottak le.

Tanári műhely néven előadásorozatot is szerveznek a tábor szervezői a tanárszakosoknak. A nyitóelőadást Dr. Csépe Valéria tartottam, az MTA-ról, a további tervezet is nagyon jónak ígérkezik. Az előadások heti rendszerességgel lennének és a tanári szakmai kérdéseken kívül szemléletformáló, ismeretterjesztő előadások is lennének a művészetek és a tudomány számos területéről.

A tanár szakosok karra történő besorolásának metódusa csak nyáron derült ki. Azok, akiknek csak egyik szakjuk TTK-s, akkor kerültek a TTK-ra. Ez ugyanakkor csak adminisztrációs kérdés, a TTK HÖK tagjai a nem TTK alapkaros, de TTK-ra is járó tanárszakosok is. Épp ezért a BTK-s beiratkozáson kaptam a BTK HÖK-től egy kis időt, amíg bemutatkozhattam és meghívhattam a mi tájékoztatóinkra az ott iratkozó TTK HÖK tagokat, majd közös tárgyalás keretében együtt vehettük fel óráikat. Számos problémára fény derült és bár a nagy létszám miatt nem volt könnyű dolgunk, úgy vélem a beiratkozás sikeresen lezajlott.

A tárgyak sajnos sok esetben ütköznek a különböző szakpárokon. Sőt a tantervek is csak nagyon későn készültek el. Ugyanakkor az idei tapasztalatokból úgy vélem jövőre már egy jobb rendszert lehet építeni. A TO alapvetően együttműködő volt, sőt Török Gabriella osztályvezető saját maga látja el a tanárszakosok tanulmányi ügyintézői feladatait. A problémákat folyamatosan összegyűjtöttem és továbbítottam az illetékesek felé. Összességében a tárgyak ütközései is nagyrészt elhárításra kerültek.

Augusztus 1-jétől megkezdte működését a Tanárképző Központ. Megbízott vezetője Dr. Károly Krisztina (BTK) lett. Az elképzelés szerint a „szakmai karok” súlya nagy, nem a PPK és a PK az „egyedüli” felelős a tanárképzésért. Fontos gesztus volt, hogy egy összegyűjtö-

tanári évnyitót tartott az egyetemvezetés a BTK-n, a Gólyavárban.

A Klebelsberg pályázati kiírás szeptember elején jelent meg. Az ösztöndíjról a hallgatókat tájékoztattam. Terveim szerint egy rövid összefoglalót ki fogok küldeni az eddigi tanulságokról a képviselőlistára.

ELLENŐRZŐ BIZOTTSÁG – SÍK ZSUZSANNA BRIGITTA, KÖLTŐ ENIKŐ, HORVÁTH TAMÁS

Az Ellenőrző Bizottság az alakuló Küldöttgyűlés óta eltelt időszakban 2 Választmányon volt jelen, és várhatóan a szeptember 23-ai Választmányon illetve a Küldöttgyűlésen is ott lesz. Ezen kívül több Szakterületi csoport és SZAB ülésen tettük tiszteletünket. Frissítettük a képviselők jelenléti táblázatát és kiküldtük a képviselőlistára. A különböző SZAB ülésekről is jelenléti ívet vezetünk, melyet megosztottunk a koordinátorokkal. Sajnos már a nyár folyamán elfogytak a képviselői póttagok, így minden képviselőt kérünk, hogy vigyázzon a mandátumára, esetleges hiányzása esetén kérjen kimentést. Minden tisztségviselő rendben kijelölte a fogadóóráját. Mivel jelenleg nincs állandó irodavezetőnk, az EB tagjai is kivették részüket az irodavezetésben. EB ülést tartottunk szeptember 19-én, ahol szó volt utánpótlásról, aktuális teendőkről, pontosítottuk az Bizottság ügyrendjét, illetve a felmerülő problémákkal foglalkoztunk. Minden hallgatói delegált a Kari Tanácsban és a Kari Ösztöndíj Bizottságban rendelkezik érvényes vagyony nyilatkozattal. Az utóbbi esetében titoktartási nyilatkozattal is.

MENTORKOORDINÁTOR - UHLJÁR PÉTER

A Záró Küldöttgyűlés óta eltelt hónapok számos új tapasztalatot és változást hoztak a Mentorrendszerben. A tapasztalat alatt elsősorban az ismételt felmerülő problémákkal való találkozást értem. Történt két személyi változás a mentorok között: földrajzra bekerült Lendvai Péter, biológiára Varga Éva. A szakos segítők között is történtek személyi változások.

Mentortábor

A szervezéssel nagyon elmaradtunk. Helyszíneként felmerült Budapest, de végül (a kedvező feltételek, illetve a mentorok és seniorok együttes kérésére tekintettel) a Liget-Velence Kemping és Tábor mellett döntöttünk illetve azon mentorok számára akik nem tudtak eljón-

ni maradt Budapest helyszínül. Végül lezajlott a mentortábor, több pozitívummal, de sajnos volt néhány negatívum (pl.: étkezés). A szakmaiság és a csapatépítés olyan egyensúlyba került, ahogy egy Mentorképzéstől ez elvárható. A mentorokkal elégedettek lehetünk, igaz, előfordultak magatartásbeli kivételnek. Összességében a Liget-Velence Kemping és Tábor infrastrukturálisan és árban hosszú távon jó megoldás lehet. Ez esetben az étkezéseket rendeznünk kell.

Augusztus

A gólya-mentortalálkozók több szakterületen sikeresen lezajlottak. A gólyatáborok jól sikerültek. Külön ki kell emelni a tanár szakosoknak megrendezett táborban való mentori helyállást. Mentoraink az oktatók előtt az elvárt módon teljesítettek, a mentorrendszer elismertségét elősegítették. Gólyatábori magatartása miatt egy földrajzos mentortól meg kellett válnunk. Már a Mentortáborban akadtak vele problémák. Megjegyzendő, hogy a mentorságban mintha túl nagy hangsúlyt kapnának a gólyatáborok. Elfelejtődik, hogy ez az őszi félév feladatainak csak egyik állomása. Gyakran tapasztalom, hogy a gólyatábori csapatbeosztások (megj.: ez pl. a BőFiben szerintem is indokolt) maguk alá rendelik a mentorcsoportok beosztását, holott ennek fordítva kellene lennie.

Az őszi félév

A mentorok többségében kiváló munkát végeznek. Segítik egymást munkáját, támogatják a gólyákat. A főmentorokkal rendszeresen találkozunk, egyfajta kerekasztal beszélgetések alakalmával meghatározott napirendi pontokat követve keresünk megoldásokat az előttünk lévő feladatokra, tanácsot adunk egymásnak. Szeptember folyamán (az események sokasága miatt) két találkozót tartottunk. Megállapodtunk abban, hogy a következő időszakban kb. havonta fogunk összeülni, egészen a tavaszi félév regisztrációs hetéig.

Elkezdődött a jövő évi Mentorkonceptió kialakítása. A tervezetet az előző évi koncepció mintájára én fogom elkészíteni, amit több fórumon megvitattunk majd.

MATEMATIKA SZAKTERÜLETI KOORDINÁTOR – KUTI „LEGJOBB SZACSKÓ” PÉTER

A gólyatábor szervezése során több problémával is szembesülnie kellett a

szervezőknek. A legnagyobb gondot a hallgatók informálásának hiánya okozta, melyben sem az egyetemről, sem a kartól nem kaptunk kellő segítséget – természetesen részben a saját hibánkból adódóan. A jelentkezési rendszer elindulásának csúszása nagyon sok potenciális résztvevő elmaradását eredményezte (a GyógyMATEK GT honlapjára több, mint 300 fő regisztrált, ennek ellenére a táborban körülbelül 250 fő jelent meg). A táborban körülbelül 150 golya vett részt. A MATSZACS tagjai közül összesen 22 szervező, és 12 mentor került ki, akik munkájának köszönhető a tábor létrejötte (természetesen a BGGyK szervezőivel és senioraival karöltve). A nehézségek ellenére nagyon jó hangulatban telt a tábor négy napja. A szervezők és a mentorok rendkívül sokat tettek azért, hogy a golyák minél szebb élményekkel térhessenek haza. Több ponton természetesen hiányosságok is adódtak, az elkövetkezendő években törekedni kell ezek kijavítására.

Minden évben nagyon komoly kihívást jelent a regisztrációs időszak témérdek adminisztrációs problémájának megoldása, ami idén még hatványozottabban jelentkezett, tekintve, hogy beindult az osztatlan tanári szak, ennek ellenére nagyon szépen helyt állt a MATSZACS. Már a regisztrációs hét előtti hét pénteki napján megkezdtük a tevékenykedést, egy MASZAT felkészítést tartottunk, kifejezetten a kritérium dolgozatra hangolva.

A szerdai nap igen sűrűre sikerült, délelőtt az Intézet vezetésének köszönhetően kerítettünk sort, ahova közel száz golya el is jött, majd ezután egy közös tárgyfelvelet tartottunk, mely során a Neptun használatát mutatták be a mentorok. Amíg a csapatok várakoztak a géptermekre, a mentorok csapatépítést vezényeltek, immáron azon golyák bevonásával is, akik nem voltak golyatáborban. Miután a tárgyfelvelettel minden csapat végzett következhetett a Campus Discovery 2013. Ennek is nagyon jó visszhangjai voltak, a golyák meglehetősen nagy számban részt vettek, és jól is érezték magukat. Csütörtök este megrendezésre került a GyógyMATEK Kocsmatúra 2013, mely soha nem látott érdeklődésnek örvendett, összességében több, mint 350 résztvevővel.

A nyár nagy része számomra is a GyógyMATEK GT 2013 szervezésével telt. A tanév megkezdése is egy igen aktív időszak volt, melyben elengedhetetlen segítséget nyújtott számomra a SzaCs, főleg a

mentorok. Köszönhetően a segítők áldozatos munkájának, nagyon sikeres évin-dításon vagyunk túl. Az egyetemi élet kezd visszaállni a normál kerékvágásba a nyári szünet után, így lassan minden rendszeresen ülésező bizottság megkezdí munkáját, melyekben aktív szerepet kell vállalnunk. A fogadóóráimat rendre megtartottam, illetve a tisztséggel járó rutinfeladatokat (levelezés, tájékoztatás, kapcsolattartás) igyekeztem minél jobban és gyorsabban elvégezni.

BIOLÓGIAI SZAKTERÜLETI KOORDINÁTOR – BOHÁR BALÁZS

Szakterületi csoportunk elsősorban a regisztrációs héten lezajlott Biológia BSc. beiratkozással, illetve a kritériumtárgyak felügyeletével, dolgozatok javításával foglalkozott. Véleményem szerint nagyon gördülékenyen, hatékonyan ment a beiratkozás.

Alakuló Küldöttgyűlésen beszéltem Tabajdi Péterrel a szakterületi honlapot érintő problémákról és még ott, az Alakuló Küldöttgyűlésen Pene felfrissítette az oldalon működő Drupal rendszert, valamint a kisebb változtatásokat, amelyeket jeleztem felé megoldotta, amit ezúton is szeretnék megköszönni.

Amint pályázatomban is olvashattatok júliusban, szeretném, ha a Biológus Rendszeres Kirándulások nem veszítene értékéből és folyamatosan, programok szervezésével próbálnánk szinten tartani a BReKi hagyományait, Vörös Évi önként elvállalta ennek koordinálását. Idéntől beindult a Rutinos Biológiai Szakterületi Korrepetálás, melynek koordinátora Kovács Tamás lett. Terepgyakorlati elfoglaltságaim miatt sajnos nem tudtam részt venni az idei golyatáborban, Bódvarákón.

Az idei Húvösvölgyi bioszos golya-avató tervezett időpontja 2013. október 3-a volt, azonban a héten kiderült, hogy 4-én kémia kritérium dolgozatot írnak a golyák. Így másik időpontot kerestünk és ez 2013. október 9-e lett. A szervezés hatékonyan, gördülékenyen halad.

Fogadóóráimat megtartottam, egy kivételével, de azt pótoltam. A tisztséggel járó rutinfeladatokat igyekeztem minél jobban és gyorsabban elvégezni. Köszönöm, hogy elolvastad beszámolómat. Bármilyen észrevételt vagy kérdést a bioszk@ttkhok.elte.hu címre, illetve személyesen várok.

FIZIKA SZAKTERÜLETI KOORDINÁTOR- MIKLÓS KOVÁCS JANKA

Részt vettem a Golyákisokos összeállításában és megírásában. Elkészítet-

tem a 2013as évfolyamlistákat, illetve a facebookos golyacsoportot, amelyeket azóta kezelek. Illetve a többi rutinfeladatokat (levelezőlistákkal és facebookcsoporttal kapcsolatostendőt) is végeztem. Sajnos a beiratkozás idejében beteg voltam, ennek ellenére sikeresen lezajlott a golyákbeiratkozása kisebb-nagyobb zökkenőkkel, ami a mentoroknak köszönhetően megoldódott.

A kérdéseket, észrevételeket szívesen fogadom.

KÖRNYEZETTUDOMÁNYI SZAKTERÜLETI KOORDINÁTOR- KOCZÚR SZILVIA

Az alakuló küldöttgyűlés utáni nyári hetek viszonylag eseménytelenül teltek, első koordinátori feladatom a szakos levlisták létrehozás, illetve golya e-mail címeikkel való feltöltése volt. A Golyanyúza a szakos cikket megírtam és időben elküldtem a főszerkesztőnek. Az idei Bódvarákó Golyatáborban csapatvezetőként vettem részt. A tábor jól sikerült.

A mentorcsoportok a regisztrációs hét kezdetére elkészültek. Mivel neveket nem kaptunk az e-mail címekhez, ezért a mentorok a táborban lent lévő golyáiktól elkérték az elérhetőségeiket, ez alapján be tudtam őket osztani a saját mentorukhoz, a többiek pedig véletlenszerűen kerültek valamelyik mentorhoz. A tanáris golyák mind Visnovitz Mártonnál vannak, illetve Gere Kálmán néhány golyával kevesebbet kapott, mint a többiek, hiszen főmentorként van némi plusz feladata, illetve ő vállalta, hogy az MSc-s elsőéveseknek is segítségére lesz szükség esetén.

Környezettanosi golyatalálkozót tartottunk, melyet ismerkedős játékokkal kezdtek szintén 2-2 mentorcsoportra osztva, majd együtt leültünk nagy kört alkotva a „B épületben” és Visnovitz Márton gitározott, Bérces Bence szájharmonikázott, a golyák pedig énekeltek. A részt vevők meglehetősen sokáig maradtak és a visszajelzések alapján jól is érezték magukat. Csütörtökön és pénteken a tanárisok beiratkozása és kritérium tesztjei voltak, ezeken a napokon Visnovitz Márton volt csak jelen a szakról, ezúton is köszönöm a segítségét. Összességében sikeres regisztrációs hetet zártunk.

Idén a Földrajz- és Földtudományi szakterülettel együtt szerveztük meg a golya-avatót. Az este afterpartyja volt egyben egy barátságbuli, erről beszámolóit később olvashattok.

A hallgatóktól hozzám beérkező kéréseket maradéktalanul megválaszoltam, eleget tettem rutinfeladataimnak.

Az Állatkert régen és most

Dr. Persányi Miklóssal beszélgettünk

Az egykori környezetvédelmi és vízügyi miniszter az ELTE-n folytatott tanulmányokat biológia és népművelés szakon. Ezután az óbudai Árpád Gimnáziumban tanított, később a *Környezet és Fejlődés* című folyóirat alapítója és főszerkesztője lett. Csaknem húsz éve kezdte munkáját az állatkert igazgatójaként, főként erről kérdeztük.

Ön kiskora óta állatkert-igazgató akart lenni. Emlékszik még rá, hogyan jött ez az ötlet?

Nem egy pillanatnyi elhatározás volt, fokozatosan épült fel bennem. Az első fellelhető dokumentáció egy 1952 körül készült fénykép, amelyen egy állatkerti pónikocsin ülök. Szóke, hosszú, loknis hajam volt, ami egy kicsit talán szokatlan a mostani állapothoz képest. Van még pár további kép, amint a Pálmaház lépcsőjén egy petúniavirágot tanulmányozok. A mi családunk életéhez is szervesen hozzátartozott, hogy jártunk állatkertbe és vidámparkba. Először Budán éltünk, a Vérmező mellett, aztán beköltöztünk az Andrássy útra. Onnét minden parkszerű dolog távolabb volt, de aztán elkezdtem egyedül mozogni, és előbb-utóbb eljutottam az Állatkertbe. Nem volt nehéz, mert a bejárat előtt ekkor még megállt a földalatti, az Állatkert nevű megállónál. Ekkor már olvasmányélményel is rendelkeztem, hajdani kalandos vadásztörténeteken, Kittenberger kelet-afrikai vadászatokat leíró könyvein keresztül. A fiúgyermek kalandvágya hozott a Városligetbe. 10-12 éves koromban

fedeztem fel ezt a helyet, és akkor ugyan nem így fogalmaztam, de Csukás Istvántól hallottam egyszer, hogy „amikor az állatkertbe belépek, kinyílik előttem a világ”. Azt hiszem, ez minden gyerekre igaz, az állatkert nekik a csodák birodalma. Itt láthattak érdekes élőlényeket anélkül, hogy elutaztak volna a világ másik végére, ami az 50-es, 60-as években nem volt egyszerű.

Most, hogy teljesült ez az álma, és mindenféle mással is foglalkozott, mik a további tervei?

Azt hiszem, most már az állatkertben fogok nyugdíjas koromig tevékenykedni. Húsz éve kezdtem itt dolgozni, ilyen hosszú ideig még sehol nem voltam, ez engem is meglepett. Az első tíz év után el is kezdtem gondolkodni, hogy váltani kéne. Amikor volt egy választási lehetőségem, akkor kipróbáltam egy másik szakmát, de jobb állatkert-igazgatónak lenni, mint miniszternek.

Hogyan emlékszik vissza az ELTE-n töltött éveire?

Biológia-kémia szakon kezdtem el tanulni. Amikor egyszer belebotlottam

FOTÓK: FODOR IMMÁNUEL

az egyetemen egy hirdetésbe, hogy TTK-sok is jelentkezhetnek népművelés szakra – amit most andragógiának hívnak –, akkor úgy gondoltam, hogy egy állatkert-igazgatónak erre nagyon szüksége van. Másrészt ekkor engem nagyon érdekelt a Magyarországon még épp csak kibontakozó, zöldülő természetvédő gondolkodás. Ekkor zoológus szerettem volna lenni, de miután addigra már nagyon sok hírt lehetett arról hallani, hogy hogyan pusztulnak ki az állatfajok az emberi tevékenység nyomán, én úgy éreztem, hogy tennem kell ezen változások ellen. Ehhez nem csak a biológiához, zoológiához kell érteni, hanem az emberi társadalom különböző ügyeihez, és ahhoz, hogy miként lehet az emberekbe a természet szeretetét belecsempészni. Most kellően tapasztaltként azt tudom mondani, hogy nem nagyon lehet őket meggyőzni, csak picit, de vannak intézmények, amelyek ez ügyben nagyon sokat tesznek. A társadalmi gondolkodás gyorsabban formálódik, mint a közösségi magatartás. Addig, amíg pénz alapú a társadalom, az az elsődleges szabályozó elem, és nem az, hogy mi lenne jó a természetnek vagy a jövőnek, nem is lesz ez másként. Az emberek csak saját kárukból tudnak tanulni, gondoljunk Csernobilra vagy Fukusimára.

Vannak oktatással kapcsolatos tervei? Például olyan kurzusokat tartani, amelyekért az egyetemisták kreditet kapnak.

Az Állatkertnek nagyon sokféle oktatási tevékenysége van, még az utóbbi is létezik a gyakorlatban.

Visszatérve az egyetemistákra, van olyan, hogy diákjegy, ami annyiba kerül, mint a gyerekjegy, azaz 1800 Ft. Tudom, hogy ez sok. Vannak tanároknak szóló továbbképzéseink, valamint a pedagógiai karnak zoopedagógiai kurzust is tartunk, és ezért a hallgatók kreditet kapnak. Járnak hozzánk gyakornoki időre is több egyetemről. Arra nem vagyunk képesek, hogy tömegével fogadjuk a hallgatókat, de állatorvosok, agrármérnökök, természetvédelmi mérnökök éppúgy szoktak jelentkezni gyakornoki időre, mint biológusok, pedagógusok is. Az új okta-

Évente több mint százezer óvodás és iskolás fordul meg nálunk szervezett csoportokban. A velük érkező pedagógusokat is megpróbáljuk segíteni, például azzal, hogy a legtöbb létesítményünket oktatási célokra is alkalmassá kívánjuk tenni. Másrészt a felkészítésük is lényeges, vannak oktatási segédanyagaink, pedagógusklubunk, valamint találkozónk. Szív-fájdalmam, hogy mindezek a lehetőségek nincsenek kellően kihasználva. Vannak zoopedagógusaink is, többen, mint bárhol másutt idehaza.

Azt szoktam mondani, hogy mi vagyunk az ország legnagyobb szertára. Konkrét szerek nélkül nem lehet jól oktatni, főleg nem természettudományokat. Nehéz átadni a környezettudatosság szellemét addig, amíg csak képen, képernyőn láthatnak például élő harcsát vagy elefántot. Ennek a személyes találkozásnak, amit csak az állatkert tud létrehozni, nincsen helyettesítője. Sajnos még a legjobb iskolák lehetőségei is nagyon korlátozottak, és az utóbbi időszakban azt láttam, hogy nagymértékben elenyésztek ezek is. Például az én gimnáziumomban mindenki a saját mikroszkópjával dolgozhatott és készíthetett metszeteket, és tele volt a szertár preparátumokkal. Pont most lenne szükség ezeknek a nézeteknek az elsajátítására, amikor ennyi ember él és ennyi galibát okoz a Földön.

tási rendszerben szerepel kötelező önkéntesi idő az érettségéhez. Amikor ez a rendelkezés megszületett, akkor minket is megkerestek, de mi sajnos nem tudunk sok lehetőséget biztosítani, pedig több mint kétszáz önkéntes segíti a munkánkat. Annak nem látom értelmét, hogy nem érdemleges munkát végeztessünk a középiskolásokkal, valamint a munkaciklus sem így van kitalálva. Az „érettségis önkéntesek” csak három órát dolgozhatnak, vezetni, irányítani is kell a munkájukat, információval ellátni őket, erre sincs kapacitás ilyen kis időre.

Mennyire áll a munkája adminisztratív feladatokról, és mennyi ideje van az állatokkal foglalkozni?

Szerencsés esetben 90% az adminisztráció és a bürokrácia. Ha egy jó napom van, akkor jut 10% arra, hogy ki tudok menni gyönyörködni, nézeledni. Szerintem van olyan bérletes látogató, aki többet lát, mint én, és a szerencsés „állatos” kollégáimról még nem is szóltam. Ez sajnos egy menedzsment munka. Persze előfordul, hogy kimegyek nézni, miként nő a fű, meg a kiselefánt, meg a kislajhár, de van, hogy hosszú idő eltelik, mire találkozom egy újdonsággal, például a kis vombattal. Ő márciusban született, én pedig augusztusban az Állatkertek Éjszakáján láttam először.

Ahogy most Ön is említette, nagyon sok kisállat született idén. Ez véletlen vagy tudatos munka áll mögötte?

Egészen elképesztő az idei szaporulat. Épp tegnap néztem a listát, a világ legjobb állatkertjei is megirigyelhetik ezt. Az állatkert rekonstrukciója és felmérése megtörtént, és ez az ehhez tartozó gyűjtemény- és kiállítás-optimalizáció eredménye. Sokáig azon gondolkodtam, hogy esetleg egy speciális gyűjteményt kell-e kiválasztani, és abból a világ legjobbjaivá fejlődni, vagy nem. Jelenleg egy enciklopédista állatkert vagyunk, ahol a gerinctelenektől a főemlősökig mindenféle jószágot megmutatunk. Ettől függetlenül nagyon sokat alakult a gyűjteményünk. Először úgy gondoltam, hogy ezen a kicsi területen nem lehet ennyiféle állatot tartani. A 90-es évek elején egy ketrecel telezsúfolt hely volt ez, és a gyűjtemény sem volt adekvát a területhez mérten. 450 állatfaj élt itt akkor, és az volt a véleményem, hogy a kiállítások minőségét növelni kell, a fajszámot pedig csökkenteni. Az előbbi sikerült, a fajszám pedig 1060-ra nőtt. Ez rögvest azt bizonyítja, hogy semmiféle ilyen dogmában nem szabad hinni. Ennek az 1060 fajnak több mint a fele hal és gerinctelen. A kiállítások filozófiája is átalakult. Egy jó állatkert ne csak emblematikus, a Homo sapiensnél a mérlegen kilóban többet nyomó állatokból legyen berendezve, hanem egy kicsit próbáljon a természetben létező arányokhoz visszamenni. A természetben több rovar van, mint gerinces, nem

csak fajszámot tekintve, hanem a biomasszát összeadva is. Ha nem ezeknek az arányoknak megfelelően mutatjuk be az élőlényeket, akkor egy torz világot mutatunk.

Szóval visszatérve a szaporulat mennyiségére: ez egy sok éven át tartó tudatos állományépítés, amely során a feltételeinkhez igazítottuk a vágyainkat. Másrészt az állatkert meggyőző szakmai munkája miatt most igen megbecsültek vagyunk, benne vagyunk Európa tíz legjobb állatkertjében, illetve a 80 állatgondozónk egyharmada diplomás. Ez a hozzáértés számít; tekintélyük van a nemzetközi fórumokon is, így jók a kapcsolataink. Ez a tudatos munka ért be 2013-ban, ehhez hasonló szaporulatunk az elmúlt 147 évben soha nem volt. Pont tegnap néztem ezt az éves listát, például 1 ázsiai elefánt, 1 vombat, 2 Rotschild-zsiráf, 1 perzsa párduc, 2 szibériai tigris, 7 ázsiai oroszlán stb.

Mi fog történni a kisállatokkal? Mindegyikük itt marad?

Szükséges egy nagyon komoly nemzetközi kapcsolatrendszer, hogy aztán meglegyen a helyük az új állatoknak. Régen akár cirkuszoknak is odaadták őket, de egy felelős állatkert ilyet nem tehet. Visszaengedni a természetbe csak egyes fajknál lehetséges még, például a tarvarjaknál. Másfelől bizonytalan genetikai háttérű, hibrid, nem alfajtisztá állatokat felelős állatkert nem is szaporít, s ilyen állatot visszaküldeni mindenféle szempontból negatív lenne. De egyébként nem állt meg a folyamat, most született lajhárbébi, Mohr-gazella, hétféle főemlős a jávai langurtól a kattáig, továbbá a madarak közül a nikobári galambnál, a koronás darvaknál is volt fióka, és jácint ara is született. Száz éve tartanak itt flamingót, és az ezredfordulógig sosem kelt ki a tojásuk, most pedig csak ebben az évben 23 született, és idén először már küldtünk is belőlük máshová, 34 fiatal madár utazott Hollandiába. Erre azt kell, hogy mondjam, ha egyszer egy üzlet beindul...

A Vidámpark területe is az Állatkerthez csatlakozik. Ezzel milyen változások várhatóak? Nőni fog a fajszám, vagy inkább a meglévők kapnak több területet?

Remélem, a fajszám nem nagyon fog nőni. Egyrészt szeretnénk visszahozni fajokat, akiket a területhiány miatt fel kellett hagyni, vagy megtartani olyanokat, akikre ez a sors vár. Például az elefánt. Nem felelünk meg a modern elefánttartási feltételeknek. Ha enélkül nem küldenek nekünk elefántot, akkor muszáj változtatni. Egyébként az állatkertek ma már nem a vadonból szerzik be az igényeiket. Például az edinburghi állatkertben 250 pingvin van, és utoljára 1973-ban hoztak fiókat az Antarktiszról. Ezután az állomány felszaporodott. Ugyanez igaz az összes fajra. A legkritikább eset, amikor például egy egzotikus sérült állat vagy egy élőhelyét elvesztett

bekerül hozzánk, mert otthont kell neki találni. Néha akad ilyen eset, de ha vadonból jön állomány, akkor annak elsődleges oka az kell, hogy legyen, hogy a vadonban már nincs önfenntartó populáció. Persze a hazai védett állatokkal más a helyzet. Ezek közül a közönség már hozzánk hordja a megmentendő példányokat: az utóbbi négy évben több mint hétezer védett állatot, madarat, emlőst, hüllőt fogadtunk be, próbáltunk megmenteni és a gyógyultakat visszatelepíteni.

Melyik a legproblémásabb állat?

A koala, aki még azért nincs, mert akkor ki kéne építeni egy eukalipuszbeszállító láncot. A klímaváltozás még sajnos nem tart ott, és valószínűleg nem is fog, hogy itt ne fagyjon ki ez a növény. A Mediterráneumban vagy Angliában vannak erre helyek, de ez egy nagy költség. A másik nagyon problematikus állat a Lord Howe-szigeti botsáska. Ez egy Ausztrália és Új-Zéland közti szigetcsoporthoz tartozó endemikus faj. 1923-ban eltűnt a szigetről, a behurcolt patkányok kipusztították, és kihalt fajnak nyilvánították. Ezután 2003-ban egy szirten 17 egyed találtak. Az összeset begyűjtötték. A melbourne-i állatkertben sikerült szaporítani, és még egy-két ausztrál állatkertbe is került belőle. Mivel nekünk elég nagy az ausztrál állatokat bemutató részlegünk és jók a kapcsolataink, ezért vállalhattuk, hogy a botsáskatenyésztési programba bekapcsolódunk, hogy ne csak Ausztráliában legyenek egyedek. Ez ugyanaz a taktika, hogy ne csak egy kosárban tartsuk a tojást, az úgy sokkal szebb. Kaptunk körülbelül 100 petét, ki is kelt egy részük, nagyjából 20-30 jószág. Volt, akit már majdnem ivarérett méretig fel lehetett nevelni, de sorban elpusztultak. Ahhoz, hogy ez működjön, valami endemikus növényt kell beszerezni. Él egy csodanövény Magyarországon, a szeder, amit szinte minden lombhulló faj megesszik, de ennek a botsáskának nem tetszett. Magyarországon egyszerűen nem sikerült megfelelő tápnövényt szerezni, miközben a Vezúv lejtőin invazív növényként nő. Próbálunk egy másik helyet kialakítani, például a zsiráfház egész pincéje egy gerinctelen szaporító telep, de az is lehet, hogy például a páratartalommal vagy a levegő sótartalmával van gond. Nagyon sok faktor felmerül; egyelőre a tápnövény a legvalószínűbb, így most ezzel próbálkozunk. Kell egy háttérüvegház ennek a speciális ausztrál zsanótnak, aztán ha minden kialakult, akkor kérünk újra petéket. Még néhány európai állatkert érdeklődik eziránt, de valószínűleg mi leszünk az európai koordinátora ennek a fajnak.

Vörös Éva

Lendületes, elkötelezett diákokat támogatunk!

A **Rochus und Beatrice Mummert Stiftung** többéves ösztöndíjat kínál leendő csúcvezető mérnök, természettudós és közgazdász hallgatóknak. Az alapítvány a Robert Bosch Stiftung keretében közép- és délkelet-európai diákok két és fél éves, kölni (Uni zu Köln vagy Deutsche Sporthochschule Köln), illetve aacheni (RWTH Aachen) mesterképzését támogatja.

Ki pályázhat?

- aki magyar (vagy bolgár, cseh, észt, horvát, litván, lengyel, román, szlovák, szlovén, szerb) állampolgár
- aki bachelor végzettségű, vagy utolsó bachelor évében levő, műszaki-, természettudományi- vagy gazdaságtudományi tanulmányokat, illetve turizmust hallgató diák,
- aki kiemelkedő tanulmányi vagy tudományos eredményekkel és jó matematikai kézséggel rendelkezik
- akinek írásban és szóban biztos a német és angol nyelvtudása
- aki határozott motiváció és megfelelő vezetői képességek birtokában van,
- aki megfelelő társadalmi elkötelezettséggel rendelkezik, valamint érdeklődést mutat a sport és a kultúra iránt,
- aki a tanulmányok befejezése után visszatér hazájába, és ott gazdasági, közigazgatási vagy felsőoktatási szervezetnél vezető szerepet vállal

Mit nyújt az ösztöndíj?

- **pénzügyi támogatást**
 - 900 € ösztöndíjat havonta
 - 228 € kutatási támogatást szemeszterenként
 - 250 € utazási kiegészítést az oda- és visszaútra
 - 700 € hozzájárulást laptopra
 - baleset- és betegségbiztosítást
 - kiváló záróvizsga esetén 500 € zsebpénzt
- **vezetőképzést**
 - személyiség- és vezetőkészség-fejlesztő tréningeket
 - 4-5 hónapos gyakorlatot német cégeknél
 - közös utazást Berlinbe és Brüsszelbe
 - gyárlátogatásokat, kulturális eseményeken való részvételt
 - projektmunkát az alapítvány vezetésében, fejlesztésében
- **széleskörű segítségnyújtást**

Az alapítvány személyes támogatást biztosít minden ösztöndíjasnak:

 - saját mentort az alapítvány grémiumából
 - a gazdasági, kulturális vagy egyetemi életben vezető szerepet betöltő német házaspár támogatását
 - egyetemi professzor, valamint
 - idősebb-, illetve volt ösztöndíjasok segítségnyújtását
- **kapcsolati hálózat építését**

A pályázás minden év szeptember elsejétől november elsejéig tart. Az ösztöndíjasok a leadást követő év őszi félévében kezdenek meg németországi tanulmányaikat.

További információkban segítséget nyújt:

Karina Jankowski

Email: mummertstipendium@bosch-stiftung.de

Telefon: +49 (0) 711/460 84-752

www.mummertstiftung.de

Terepi hangulat

**Ignéczi Ádám:
Jégsapkák a Déli Kárpátokban?**

Kutatás az erdélyi
Godjánban

Úttalan
utakon

Glaciális
felszínformák

Helyszín: később pontosítva a
Földrajzos Klub honlapján
2013. október 9.

18 óra

FOLDRAJZOSKLUB.ELTE.HU

UtóRákó!

“A Rét visszavár, hát megyünk! Jurta, tábortűz, gitár- és énekszó. Belebújós és folyékony pulóver használata ajánlott éjszakára.” (Pöttöm)

“Péntek: leérkezés amikor tudsz: 5-6 körül már lent leszünk. Este tábortűz, gitározás, iszogatás, pásztorábrándok, szellemidézés.

Szombat: Egész napos túra vagy alternatívaként kisebb túra a környéken. Este ami a péntek estéből kimaradt vagy már nem emlékszünk rá.

Vasárnap: rövid túra a környéken, délután hazaindulás.

Éjszaka nagyon hideg várható, faggyal is akár, ezért nagyon sok meleg ruha és téli hálósák, vagy két sima hálósák.

Étkezés: Mindenki maga gondoskodik róla!” (Mészi)

Bódvarákó, 2013. október 11-13.

Részletek: <https://www.facebook.com/events/655457877805190/>

Anatómiai tanulmányi versenykiírás 2013

Első forduló (írásbeli):

- ábrafelismerés és ábrafeliratozás
- rövid, a szigorlati beugró kérdésekhez hasonló feladatok megoldása

Azok a hallgatók, akik az első fordulóban 60% feletti eredményt érnek el, mentesülnek az állattani szigorlati beugró dolgozat állatszervezettani részének megírásától, 70% feletti eredménnyel tovább lehet jutni a második fordulóra.

Második forduló (szóbeli, nyilvános):

- villámkérdések
- egy-egy átgondolást igénylő kérdés megválaszolása
- felkészülést követően 10 perces előadás tartása előre meghatározott anyagból húzott témában.

Azok a hallgatók, akik 80% feletti eredményt érnek el a második fordulóban és egy megadott időpontig teljesítik az emberi idegrendszer és érzékszervek beszámolót, megajánlott **5 (jeles) szigorlati részjegyet** kapnak állatszervezettanból. A legjobbakat külön is jutalmazzuk.

A részletes tematikát lásd előző számainkban: http://issuu.com/tetekas_nyuz/docs/4703_sz__nes.

Résztvételi feltétel:

Allatszervezettan I. legalább elégséges kollokviumi jegy.

Időpont:

Első forduló: 2013. november 20., szerda (12. oktatósi hét), 18:00 Déli Tömb – Kitaibel Pál terem (0-823)

Második forduló: 2012. november 30., szombat (13. oktatósi hét), 9:00 Déli Tömb – Lóczy Lajos terem (0-804)

Jelentkezés: e-mailben Pálfa Zsolt tanár úrnál (palfiazs@elte.hu) 2013. november 13., szerda, 12:00 óráig

Szervezők: Csikós György, Molnár Kinga, Lőw Péter, Pálfa Zsolt, Zboray Géza

Mentés. Másként!

Fenntarthatósági Nap 6

2013. szeptember 28-án szervezték a 6. Fenntarthatósági Napot, amelynek főszervezője, a Telekom gondoskodott számos érdekesnél érdekesebb programról. Összesen hat szekcióbeszélgetésen vehettünk részt, ezek közül kettőről következik most részletes beszámoló.

TÁRSADALOM SEKCIÓ

Minden beszélgetést Badár Sándor ráhangoló stand up-ja nyitott meg. A társadalom szekció elején arról mesélt, hogy egyszer egy amerikai kisiút felvilágosított arról, hogy a hús, amit eszik, nemrég még élő állat volt. A beszélgetés moderátora Novák Péter előadóművész volt, aki évek óta meghatározó személyisége a hazai tévézésnek, és a szórakoztató műfajokban is különös figyelmet fordít a fenntarthatóságra. A beszélgetésen részt vett Csányi Vilmos etológus, akit azt hiszem, nem kell különösebben bemutatni az olvasóknak; Balogh Virág, a Magyar Reklámszövetség főtíkára, akinek PhD kutatási témája a fogyasztói viselkedés, a fogyasztói döntéshozatal új modelljei és az

ezekre adott szabályozói válaszok kutatása; dr. Gyurkó Szilvia, az UNICEF Magyar Bizottság gyermekjogi igazgatója, akinek kutatási területei a gyermekekkel szembeni erőszak, illetve az igazságszolgáltatási rendszer gyermekközpontúvá alakításának lehetőségei; és Tari Annamária, klinikai szakpszichológus, aki több éve rendszeresen foglalkozik a fogyasztói társadalom hatásaival, a média és az emberi tényezők összefüggéseivel, a társadalmi változások egyénekre ható vonásaival.

A beszélgetésen több témát érintettek a résztvevők, szóba kerültek a társadalmi és a generációs szakadékok is. Novák Péter szerint ezek manapság sokkal nagyobbak és zavaróbbak, míg erre Csányi Vilmos egy meggyőző ellenérvet hozott: nemrég vásárolt egy könyvet, amelyben egy 1870-es évekbeli nagypénteki szentbeszéd található. Ebben arról írnak, hogy a fiatalok mennyire eltávolodnak, furcsa ruhákat hordanak, tiszteletlenek, „mi lesz így ebből a világból”. Később egy barátjától hallott egy másik hasonló történetet,

hogy már az ókori Rómában, Cicero korában is született írás arról, hogy a fiatalok rövid tógát hordanak, nem olvassák a régi nagy műveket, „mi lesz így ebből a világból”, tehát szerinte annyival nem rosszabb manapság a helyzet.

Egy másik fő téma az online világ megjelenése volt. Manapság individuális társadalomban élünk, ahol mindenki egyéniségnek számít, és erre ráerősít az offline világ. Tari Annamária szerint ez azért veszélyes, mert még nem ismerjük a hosszú távú hatásait, és sokkal gyorsabb a változás, mint amilyen gyorsan vizsgálni tudnánk, ezért nem rendelkezünk róla pontos információkkal. Az online személyiségünk különbözik az offline-tól, de össze fognak keveredni a tulajdonságaink, és nem tudhatjuk, hogy melyik kapcsolat fog valószínűleg számítani, melyikre fogunk jobban vágyni. Gyurkó Szilvia beszámolt egy aktuális kutatás eredményeiről, amelyben azt elemezték, hogy az online tevékenység a személyes kapcsolatok rovására megy-e – mint ahogyan azt sokan

„AZ EMBERNEK ALAP TULAJDONSÁGA A RENDSZERSZERVEZÉS. SZERETI A DOLGOKAT, ÉS SAJÁT MAGÁT IS RENDSZERBEN LÁTNI. SZERETÜNK KÖZÖS AKCIÓKBAN RÉSZT VENNİ, ÉS KÖZÖS DOLGOKBAN HINNI, VALAMINT ERRÓL BESZÉLNI IS. EZÉRT SZERETÜNK KÖZÖSSÉGEKET ALAPÍTANI, AMINEK HA IGAZÁN TAGJÁNAK ÉREZZÜK MAGUNKAT, AKKOR HŰEK LESZÜNK HOZZÁ, ÉS A SAJÁT ÉRDEKEINKET A KÖZÖSSÉG ÉRDEKEI MÖGÉ HELYEZZÜK.”

/Csányi Vilmos/

gondolják. Az derült ki, hogy nem, mivel a gyerekek ugyanazzal élnek közösségi életet az online világban, mint az offline-ban. Nagyjából 9 éves korban érkeznek el a gyermekeknek az az időszaka, amikor a szülei helyett a barátaiknak akarnak megfelelni. Manapság ez sokkal több online barátot jelent.

Csányi Vilmos szerint az online világnak, a média terjedésének sok előnye is lehet. Gondoljunk bele, pár száz éve nem sokakat foglalkoztattak a távolabbi problémák. Például 50 éve még senki nem gondolta, hogy nem kellene bálnát irtani. Alapvető biológiai tulajdonságunk, hogy nem tudjuk elviselni, hogy valaki előttünk haljon meg vagy szenvedjen. A média „elénk tudja hozni” a problémákat, így elkezdünk vele foglalkozni.

KÖZÖSSÉGEK SEKCIÓ

A beszélgetés moderátora Szomolányi Katalin főszervező volt. Fő tevékenysége a Magyar Telekom Vállalati Fenntarthatósági Központjának vezetése, amelynek keretében a vállalat fenntarthatósági stratégiáját dolgozza ki és koordinálja.

A résztvevők először a „közösség” kifejezést kezdték el boncolgatni Buzogány Anna révén, aki egy éve a Kolor Projekt építő közösségének tagja kulturális programszervezőként, a Vírus Klub főszervezői posztját betöltve. Szerinte a közösség alap összetartó ereje egy átlagosnál magasabb szintű szeretetet jelent valami iránt. Dávid Ferenc – biopolitikai szakértő, pályaelhagyó devianciaszociológus, a Kék Pont Alapítvány főállású munkatársa – szerint a közösség részesének is kell magam érezni. Kármán Erika – a Szatyor Egyesület és a Szatyorbolt szimbiózisban működő társadalmi-közösségi vállalkozásának vezetője, amely a környezettudatos vásárlás alternatíváját hirdeti és valósítja meg a gyakorlatban – felhívta rá a figyelmet, hogy vannak olyan közösségek is, amelyeket nem magunknak választunk, például osztály, ovis csoport, szomszédság. Ezek valamilyen közös keret alapján formálódott közösségek.

P. Tóth András részletesen mesélt arról, hogy mivel foglalkozik az általa vezetett Láthatatlan Egyetem. Sok egyetemistának ismerős lehet az a gondolat, hogy „bárcsak lenne még

„A MAI TINÉDZSEREK BEFELÉ FORDULNAK, VISSZATÉRNEK A CSALÁDJUKHOZ, A SZŰK BARÁTI KÖRHÖZ. EZ NEM ANNIRA ELŐNYÖS, MINT AHOGY ELSŐRE HANGZIK. ÍGY NEM FOG FEJLŐDNI A TÁRSADALOM. MEG KELL EGYMÁST ISMERNÜNK, ÉS EL KELL EGYMÁST FOGADNUNK!”

/DÁVID FERENC/

egy napom a vizsgáig”. Erre a problémára is megoldást nyújtanak életviteli tréningjeik, ahol például a jobb időkezelésre tanítják a résztvevőket, de választhatunk konfliktuskezelési, vagy akár úgynevezett törzsfőnöképzési gyakorlatot is. Utóbbin olyan egyéniségeket segítenek kibontakozni, akik vezetőként állhatnak egy közösség élére, és így segíthetnek ötleteket megvalósítani.

Kármán Erika elmesélte egy személyes, mindenki számára irányító mutató történetét. Egy régi típusú bérházban élt, és rettentően zavarta, hogy nem ismeri a szomszédjait. Két ismerőse mégis akadt, akikkel egy hideg, ónos esős téli délutánon kiálltak a kapuba, és a hazaérkező szomszédokat teával és diós süteménnyel kínálták meg. Ezzel ő megtette az első lépést, ami a legnehezebb, és a folyamat végére ma már egy remek lakóközösség alakult ki, ami össze tudott fogni például a ház udvarának felújításához.

Az előadások előtt beszélgettem a díszlet- és jelmeztervező végzettségű, szinkronszínészként is dolgozó Nemes Takách Katával. ReRuha projektjét az a tudat ihlette, hogy mindenkinek van pár ruhája, ame-

lyeket nem szívesen hord, pedig teljesen használható. Igyekszik megismerni az emberek személyiségét, és ez alapján egy kis átalakítással újra hordhatóvá varázsolja a ruháikat. Én egy szimpla sötétkék felsőt hagytam náluk. Ehhez egy kérdőívet kellett kitöltenem, amelyen pár kérdés volt a kedvenc filmeimmel, zenéimmel kapcsolatban. Egy óra múlva sms-értesítést kaptam arról, hogy a ruhám elkészült, mehetek érte. A csodálatos egyedi mintának hála, biztos hogy ezentúl hordani fogom.

A hosszú, szakmailag sokat adó délutánt követően este az előzetes pályázatok eredményhirdetén vetünk részt, majd ezután koncerteken szórakozhattunk. Fellépett a Smarton Trio, illetve a Németh Juci által vezetett Nemjuci. Az énekesnő személyes vállalkozása, az úgynevezett third-hand ruhákat árusító Nemruci is megtalálható volt a rendezvényen, ahol az énekesnő által válogatott használt ruhákat vásárolhattuk meg. Az estét a hajnalig tartó Random Trip zárta, amelyen több különböző együttesben zenélő előadó rögtönzéseit hallgathattuk.

Vörös Éva

tudositas@nyuz.elte.hu

Hogyan nő a szalmán gomba?

Laskagomba-termesztés

Régebben nem gondoltam bele, hogyan is készül el a boltba kerülő csiperke és laskagomba. De úgy 10 éve felkereste a Mikrobiológiai Tanséket egy hazai gombatermesztő, a Pilze-Nagy Kft., hogy segítsünk jobban megismerni, mit is rejt a fekete doboz. Ekkor kezdtem magam beleásni a gombatermesztés rejtjelmeibe.

Laskagomba esetén a kiindulási alap szalma, víz és egy kis extra nitrogénforrás, például lucerna vagy esetleg karbamid. A termesztés előkészítése képp a felaprított, nedvesített és megfelelő mennyiségű karbamiddal megszórta szalmát nagy halmokba pakolják, ahol rendszeres átforgatás mellett egy hétig komposztálják. Ezután a félkész alapanyagot alagutakba töltve pasztörizálják és kondicionálják. Ennek az előkészítésnek a célja, hogy a szalma szerkezetét kicsit meglazítsák, és a szalmában eredetileg jelen lévő, a laskagombára nézve káros szervezeteket (pl. zöldpenészek) eltávolítsák.

De miért is van minderre szükség? Hiszen a laskagomba egy fehérkorhasztó gomba, ami azt jelenti, hogy a faanyag mindkét fő alkotóját, a lignint és a cellulózt is képes lebontani. A természetben is ezt teszi, amikor holt fákon növekszik, és úgy száz éve így kezdték meg erdészek a termesztését: kidőlt fába lukakat fúrtak, amelyeket megtöltöttek a laskagomba spóráival, és aztán vártak, hogy a laskagomba benője a fa belsejét, amíg végül megjelentek a leszedhető termőtestek. A folyamat azonban meglehetősen lassú, ezért fejlesztették ki az intenzív laskagomba-termesztést. A gomba természetesen a nyers szalmán is tudna növekedni, csak kicsit lassabban és kevésbé kiszámítható módon.

Amint megvan az előkészített szalma, az úgynevezett alapanyag, belekeverik a laskagomba csíráját. A csíra kölesszemekből áll, amelyet átszöttek a laskagomba fonalai. Azért alkalmazzák a gomba spórái helyett a csírákat, mert ez utóbbi gyorsabban tudja elkezdni átszőni az alapanyagot. A becsíráztatott alapanyagot ezután átlátszó műanyag zsákokba töltik, és az így elkészült blokkokat elhelyezik a termesztő házakba. A következő két-három hétben a laskagomba teljesen átszővi az alapanyagot. De hogyan is zajlik ez pontosabban?

A laskagomba növekedése során két fő anyaggal találkozik a blokkban: a jelenlévő bakteriális biomasszával és a szalmát alkotó lignocellulózokkal. Az előbbi könnyebben hozzáférhető, az utóbbi azonban komolyabb befektetést igényel. A lignocellulózok leginkább a vasbetonhoz hasonlítanak: a cellulózsálak alkotják az anyag alapszerkezetét, míg a hemicellulóz és a lignin körbeveszi azt, mint a betonvasat a beton. Az alapanyag előkészítése során a jelenlévő mikroorganizmusok kicsit meglazítják ezt a szerkezetet, de komolyabb lebontás nem történik. A laskagomba először a lignin lebontását kezdi meg lakkáz és mangán-peroxidáz enzimeivel. Mindkét enzim érdekessége, hogy nem közvetlenül bontják a lignint, hanem úgynevezett intermediereken keresztül. Az oxidált, gyakran gyökös állapotban lévő intermedierek kicsi méretüknek köszönhetően bediffundálnak a lignocellulózba és elkezdik annak lebontását. Csak a harmadik-negyedik héten kezdi el a laskagomba az intenzív cellulózbontást, amikor a gyakorlatilag már az egész termesztőblokkot benőtte. Vagyis első lépésként a laskagomba intenzív ligninbontás közepette átszővi az alapanyagot, majd csak ezután kezdi el a poliszacharidok bontását.

A természetben a laskagomba akkor kezdi el kifejleszteni a termőtestet, amikor a körülmények kedvezőtlenebbre fordulnak. Ezt a termesztésben elsősorban a hőmérséklet mintegy tíz

fokkal csökkentésével, emellett intenzív levegőztetéssel és a megvilágítás bekapcsolásával indukálják. Hatásukra a laskagomba a blokkok felületén lévő lukakon termőtestkezdeményeket, primordiumokat képez, amelyekből nagyjából egy hét alatt kialakul a kész termőtest. Érdekessége, hogy a közismertebb csiperkével ellentétben a laskagomba csokrokban nő. A termesztőházban egy-két hétig zajlik a folyamatosan megérő termőtestek leszedése. Ezután a blokkokat letisztítják, és a hőmérséklet újbóli megemelésével egy második átszövetést indítanak el, vagyis arra serkentik a gombát, hogy a blokkban még tovább bontsa a jelen lévő tápanyagot. Ezután a hőmérséklet ismételt csökkentésével újabb termőtestek kialakulását indukálják. A végén megmarad az úgynevezett letermelt alapanyag, amelyről már nem várnak újabb gombatermesztést, ami felhasználható biogáztermelésben kiegészítő anyagnaként. Tehát az elsőre akár mezőgazdasági hulladéknak tekinthető szalmát még kétszeresen is hasznosítják.

Mikrobiológusok számára izgalmas kérdés még, hogy mi is történik az alapanyagban lévő baktériumokkal a gombatermesztés során. A laskagomba csak lebontja őket és beépíti saját biomaszájába? Vagy kialakul köztük valami kapcsolat? A Távol-Keleten steril alapanyagon is termesztik a laskagombát, vagyis a gombának nincs feltétlenül szüksége a baktériumokra. Azonban saját kísérleteinkből is tudjuk, hogy a steril alapanyag jóval érzékenyebb a befertőződésre, ami károsan hat a laskagomba növekedésére. Mikroszkópba belenézve jól láthatóak a szalmát átszővő gombafonalak és körülöttük a baktériumok sokasága. De hogy pontosabban mi is a baktériumok szerepe, azt jelenleg vizsgáljuk, és reméljük, hogy hamarosan erről is pontosabb képet nyerhetünk.

Vajna Balázs
tanársegéd, Mikrobiológiai Tanszék

A kutatás a TÁMOP 4.2.4.A/11-1-2012-0001 Nemzeti Kiválóság Program című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

Sötét energia

Az univerzum egyik rejtélye

A sci-fi rajongóknak most Darth Vader, a Sötét Nagyúr és a Halálcsillag képe ugorhatott be, ám egy kicsit komolyabb fizikai témát ölel fel cikkünk. Igaz, a csillag nem áll messze a történettől, hiszen szintén az asztronómiához kötődik, most azonban az univerzum egy ennél is rejtélyesebb tagjáról lesz szó, a sötét energiáról.

MI FÁN TEREM?

Tulajdonképpen arról a dolgról van szó, amely a Világegyetem nagy részét – pontosabban 74%-át – kitölti, és amellyel a tudósok napjainkban rengeteget foglalkoznak: mibenlétével, tulajdonságaival és hatásaival. Intenzíven kutatott téma, ugyanis sokáig meg sem fogalmazódott az, hogy létezik ilyen.

Feltételezések szerint az ősrobbanás után ennek hatására rendeződött univerzumunk anyaga filamentekbe, amelyek alapján elkezdtek kialakulni a további galaxisok. Ennek következményeként jöhetett létre az akkori nukleoszintézis. De mi is ez valójában? Két fő elgondolás, avagy magyarázat létezik erre a kozmológusok mai tudása szerint: lehet egy konstans energiasűrűség, úgynevezett kozmológiai állandó, amely egyenletesen oszlik el a térben; másfelől kvintesszenciaként is szokták emlegetni, amely egy dinamikus erőterként fogható fel, aminek időben és térben változhat energiája. Bárhogy is, egy láthatatlan valami, ami befolyásolja a környezetét, ez pedig esetünkben az univerzum.

Erre a tényre néhány évtizede egy távoli szupernóva-robbanás kapcsán bukkantak rá, amikor is beigazolódott, hogy a világegyetem tágulása korántsem lassul, sokkal inkább gyorsul. Ez pedig ellentétes a logikusan várt lassuló tágulással, ezért valami plusz befolyásoló tényezőnek kell fellépnie. Nos, ez a sötét energia, amely nevét Michael

Turner kozmológustól kapta. Ugyanis akármilyen legyen ez, a megfigyelések szerint antigravitációs hatást fejt ki – más szóval negatív nyomást –, amely pedig nagy távolságon vizsgálva semlegesíti a gravitációs vonzást, ennek köszönhetően az agyagok távolodnak egymástól.

HUBBLE

Az egyik legismertebb űrbéli vizsgálóeszköz, amelyet a NASA 1990. április 24-én indított útnak a Kennedy Űrközpontból. A XX. századi csillagász után elnevezett teleszkóp első képét ugyanazon év május 20-án készítette el, s azóta is hetente 120 gigabyte-nyi adatot állít elő. Az infravörös tartománytól az ultrabolya sugarakig érzékeli a beeső fényt, tehát a látható komponensét is. A Napról és a Merkúrról azonban nem képes képet készíteni a túlzottan erős fény miatt. Kezdeti nehézségek is felléptek az űrteleszkóp felengedése után, mivel homályos, kivehetetlen képeket készített, azonban szerencsére ezeket sikerült korrigálni, s azóta rengeteg eredményt köszönhetünk neki.

De hogyan jön a képbe a Hubble űrteleszkóp? Több szempontból is említendő, hiszen számos eredményre tett már szert. Például a sötét energia létezését is beigazolták és megerősítették 2009-es mérései, amelyek alapján felírták a Hubble-állandó értékét. ($H=74,2\pm 3,6$ km/s/Mpc) Ez az állandó pedig a Hubble-törvény ($v=Hr$) része.

A névadó csillagász, Edwin Powell Hubble épp 80 évvel az állandó kiszámítása előtt figyelte meg azt, hogy a galaxisok egy adott ponttól mért távolsági sebessége (v) arányos azok ugyanonnan mért távolságával (r). Ezt a kijelentést pedig arra a tapasztalatra építette, miszerint minél távolabbi egy galaxis, annál nagyobb a vöröseltolódása. A Hubble egyébként pulzáló vál-

tozócsillagokat vizsgált, ezek adataiból számították ki a fent írt értéket.

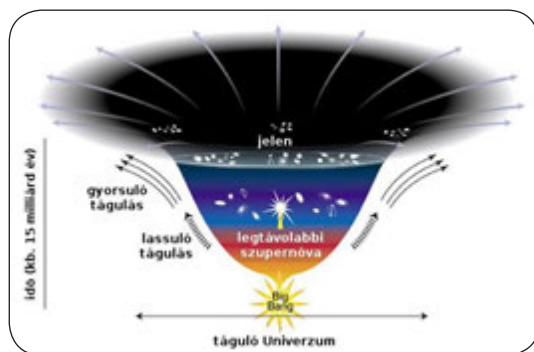
A sötét energia rejtélyei mellett az űrteleszkóp a sötét anyaggal kapcsolatos kutatásokat is végez. Utóbbi a világegyetem 22%-át alkotja, és egy olyan anyagként definiált szintén láthatatlan dolog, amelynek létezésére a látható anyag viselkedéséből következtethetünk, ugyanis erre gravitációs erőt fejt ki. Merőben titokzatos ez is – főleg, ha hozzátesszük, hogy semmiféle elektromágneses sugárzást nem fejt ki és nem is nyel el –, így szintén számos izgalmat okoz a fizikusoknak.

A Hubble utóbbi kutatási eredményei két rekordot is megdöntöttek. Az első, hogy még sosem vizsgáltak 2,25 milliárd fényévi távolságra lévő gömbhalmazokat; a másik pedig ez utóbbiak sokasága. Ugyanis egy 160 ezres gömbhalmazcsoportot talált a neves űreszköz az Abell 1689 névre hallgató galaxishalmazban. Ezek a fajta képződmények az univerzum legöregebb csillagait tartalmazzák, ezért jól tanulmányozhatóak a korai intenzív csillagkeletkezés témájában. Az adott galaxishalmazban a kutatók szerint szoros kapcsolat feltételezhető a gömbhalmazok és a sötét anyag között; az utóbbi kettő közötti összefüggésre derítettek fényt. A kutatás egyik vezetője, Karla Alamo-Martinez szerint megállapítható a sötét anyag mennyisége egy adott térrészben, ha tudjuk azt, hogy a vizsgált térrész centrumtól mért távolságában mennyi gömbhalmaz található. Ezek alapján a kutatásban a sötét anyag mennyiségét is mérték, és azt találták, hogy mind a sötét anyag, mind a gömbhalmazok koncentrációja a centrumban volt a legnagyobb, a periféria felé pedig fokozatosan csökkent.

Jó kérdés, hogy mennyit tudunk még meg a jövőben ezekről a rejtélyes kozmológiai tényezőkről, amelyekre főleg a NASA tudna választ adni, és még akár a mi fizikusaink is nyerhetnek Nobel-díjat az ügy kapcsán.

Solymosi Emőke
ttt@nyuz.elte.hu

TétékásNyúz

Szabadság egy kávézóban

Étterem és kávézó egy helyen

A történelem és építészet szerelmeseinek szerencsájuk van, főleg, ha még a kávé is szeretik, mert megtaláltam számukra a legmegfelelőbb helyet a kikapcsolódásra! A Szabadság kávéház ugyanis fontos szerepet játszott a magyar történelemben. Nem csak, mint kávéház, hanem mint laktanya vagy fogda egyaránt, ahol a szabadságharc résztvevői raboskodtak.

A jelenlegi kávéház helyén álló „Új épület” laktanyaként funkcionált az 1848/49-es forradalom és szabadságharc idején. A lázadókon kívül többek között itt tartották fogva Batthyány Lajos grófort is, Magyarország első, felelős miniszterelnökét, akit először börtönbüntetésre és vagyonának elkobzására ítélték, majd a döntést halálrabüntetésre változtatták. Ennek értelmében október 6-án a pesti Újépület udvarán kivégezték. A kivégzés helyszínét a kávéház előtt álló Batthyány-örökmécses jelzi. A kiegyezés után felvetődött, hogy nyomda vagy árvaház legyen az épületből, amelynek hatalmas udvarán atlétikai versenyt is rendeztek egykor. 1897-ben az Újépületet elbontották, majd helyére Palóczy Antal tervei alapján létesült a Szabadság tér.

1899-1902 között épült fel a jelenleg is meglévő épület. A kávézót a Strausz család nyitotta meg 1902-

ben és a szabadságharc emlékére Szabadság kávéháznak nevezték el. A szecessziós stílusban épült kávéház hamarosan kedvelt lett a budapestiek körében kellemes atmoszférájának és finom kávéjának köszönhetően, amelyet az is bizonyít, hogy a kor legnagyobb költője, Ady Endre a Szabadság kávéházban írta a *Harc a Nagyúrral* (1905) című híres versét. A költő emléktáblája a kávézó falán látható.

FOTO: [HTTP://WWW.SZABADSAGKAVEHAZ.HU/](http://www.szabadsagkavehaz.hu/)

Lépünk egy nagyot a XXI. századba! A kávéház „romjain”, de a helyszínen működő Spartacus étterem átépítése után régi pompájából a kávéház újra megnyitotta kapuit, felidézve a régi budapesti kávéházak hangulatát! Azoknak sem kell azonban szomorkodniuk, akik jobban szeretik hasukat a kávénál, ugyanis a kávézó részleg mellett étterem is várja naponta frissülő magyaros menüvel az odalátogatókat.

Ahogy azt fentebb említettem, a kávézó szecessziós stílusban épült, amelynek kiemelkedő alakja Lechner Ödön, akinek kiemelt munkái: a Magyar Iparművészeti Múzeum, valamint a Magyar Földtani Intézet.

A kávézó tökéletes hely a pihenésre, mert az embert nyugalom lengi körül, ahogy belép az ajtón. Mindegy, hogy egyedül egy könyv társaságában vagy barátokkal tér be az ember, a hely mindenki számára biztosítja a kikapcsolódást.

A lazításon, nyugalmon kívül a kávézó programokat is szervez. A legközelebbi a Batthyány és a pesti vértanúk című előadás lesz október 7-én, amelyre sok szeretettel várják kávéházukba a magyar történelem iránt érdeklődőket. Az előadó Dr. Kedves Gyula, hadtörténész lesz. A belépés az előadásokra ingyenes.

Tóth Bori

helyvektor@tlkhok.elte.hu

Szép új világ

Egy igazán jó könyv kortalan. Közhelynek tűnik, de ez kifejezetten nagy szó lehet akkor, ha egy regényben az emberiség fejlődéséről, lehetséges jövőképeről esik szó. Sok író, például a világhírű Ray Bradbury híresen emberpárti volt regényeiben, és még a pusztító erejű társadalomkritikával megspékelt *Marsbéli krónikák* című mesterművében is érezhetően végigvonul az emberekbe vetett határtalan bizalma. Ugyanez igaz Isaac Asimovra is, akinek jövőbeli robotjai néhol humánusabbnak tűnnek, mint alkotójuk, az ember. Ennek ellenére keveseknek sikerült megjósolnia az elkövetkező korszakot olyan reálisan, mint ahogyan Aldous Huxley tette azt döbbenetesen lehetséges jövőképvíziójában.

A történet szerint valahol a nem túl távoli jövőben az emberi faj többé nem születik: természetik őket. Ez a mondat

ismerős lehet a *Mátrix* című filmből, de mivel a két mű között több mint hetvenéves különbség van, ezért nem kétséges, hogy Hollywood honnan vette az ötletet. Bár az emberiséget uraló, öntudatra ébredt gépek nincsenek jelen, azért a mesterséges élet így is érezhetően uralgó a világban: ipari méretű születés-szabályozás, teljes társadalom-kontroll, mesterkélt kasztrendszer, eleve elrendeltség, tudatmódosító, bódító szerek étel-miszer gyanánt, agykontroll és propaganda mindenütt. Huxley világáról ordít a természetellenesség, de a benne élő társadalom számára teljességgel megszokott az elidegenedés, a távolságtartás, a művi dolgok jelenléte, vagy a parázna, hanyag életmód. Mivel az utódlásról, családalapításról már jó ideje nem is hallott senki, így teljességgel abszurdnak tartják a civilizált világon kívül rekedt, rezervátumokban élő néhány embertársuk „abnormális” életmódját. Ahol az

emberek születnek, családokban élnek, megölelik egymást, vagy épp meséket mondanak a gyerekeiknek. A dolgok akkor válnak bonyolulttá, amikor ebbe a lehetetlen civilizációba belecsöppen egy egyszerűen csak „vadembernek” nevezett kívülálló, aki csetlik-botlik a jövő világában, mert képtelen alkalmazkodni a teljesen embertelenné vált társadalom miliójében.

Módfelett ironikus, hogy a több mint nyolcvan éve íródott könyv disztópikus világa egyre inkább valóságos képet ölt. A regényben talán csak a technológiai vívmányok, a globális események, vagy a tömegpusztító fegyverek hiánya az egyetlen, ami miatt azt gondolhatnánk, hogy ez a jövőké p semmiféleképp sem jöhet létre. Azonban kísértetiesen sok olyan téma jön elő, amely a mai társadalomban is megtalálható és teljességgel elfogadott.

Michael Kay

kritika@nyuz.elte.hu

Irány Capa!

Kiállítás a Nemzeti Múzeumban

Eddig még sosem látott fotókkal készült a Magyar Nemzeti Múzeum Robert Capa születésének 100. évfordulójára. Aki volt már a fotóriporter korábbi kiállításain, az megismerhette Capa azon oldalát, amelyet mindenki látott már. Ez most valami teljesen más lett.

A szeptember 18-án nyílt tárlattal az volt a cél, hogy bemutassák, *mi* is volt Capa. Ezt a múzeum főigazgatója, Csorba László is kifejtette: „Mi arra gondoltunk, hogy nem azt fogjuk kérdezni, hogy ki volt Robert Capa, hanem azt, hogy *mi* volt Robert Capa. Hős volt, riporter volt, emigráns volt, szerető férfi és hát elsősorban játékos – ezt leírták róla barátai, és ő maga is mindig bevallotta, hogy elképesztő játékszenvedély működött benne –, ami a fotóiban és a kapcsolataiban is megjelent.”

Nem hiába szerepel tehát a kiállítás nevében a játékos szó. A magyar származású fotóriporter – eredeti nevén Friedmann Endre – képei világszerte híresek, főleg *A milicista halála* című fotója. 18 évesen hagyta el hazánkat, hogy szerencsét próbáljon a nagyvilágban, megjárta Bécs, Prágát, Párizst és Berlint is. Készített fotókat a spanyol polgárháborúban, a második világháborúban, Kína japán megszállásakor, Indokínában és az első arab-izraeli háborúban is. A múzeum most több mint 160 eddig még nem látott felvétellel fogadja az érdeklődőket, amelyek mellett természetesen láthatjuk a Nemzeti Múzeum tulajdonában levő gyűjtemény, a Capa-mestersorozat híresebb darabjait is.

A kiállítás nem csak fotókat, hanem tárgyakat is tartalmaz, például az Aranyérem-díjat, amelyet 1955-ben alapítottak az olyan bátor fotóriportereknek, amilyen maga a tárlat alanya is volt. Mivel a cél Capa életének, magának az embernek, minden gyengeségével – szívügyek, játékszenvedély – együtt bemutatása, így a nőcsábászé, a kalandoré, a bátor hősé, a játékvágyóé is. A már megszokott „fotók a falon” kiállításokkal ellentétben itt külön termekben szembekerülhetünk például egy káddal – amelyben 2-3 órát volt képes elfeküdni –, egy haditudósító sátrával, kávézósarokkal, kártyaasztallal. Láthatunk a fotósról készült képeket, újságvivágásokat, sőt magát a folyamatot is, ahogyan elkészültek a képek, esetleg ahogyan átalakították azokat a megjelenéshez.

Október 22-én lesz a fotóriporter születésének 100. évfordulója, így a kiállítást érdekes programokkal, beszélgetésekkel, drámafoglalkozásokkal bővítették, sőt a Puskin mozi vetítésekkel is csatlakozott a megmozduláshoz.

A Nemzeti Múzeumon kívül októberben nyílik meg a Robert Capa Kortárs Fotográfiai Központ, amelynek egy feladata és célja a fotós hagyatékának gondozása lesz. Persze nem csak Magyarország ünnepe, hanem az UNESCO ajánlására az egész világ megemlékezik erről a nagyszerű, bátor emberről.

Izgalmas, érdekes tárlat ez, mindenkinek ajánlom; aki eddig nem is ismerte Capa nevét, garantáltan meg fogja most jegyezni. Január 12-éig irány a Nemzeti Múzeum!

Szalai Evelin
coolter@nyuz.elte.hu

Ellenőrök

Sokat gondolkoztam már azon, mégis mi vezethet ahhoz, hogy valaki ellenőré váljon. Több elméletet is hallottam, de valahogy egyik sem volt az igazi. Végül már annyira furdalta az oldalamat a kíváncsiság, hogy saját kutatásba fogtam. Íme, az eredményeim!

Egyszerűbb dolgokkal kezdtem; megfigyeltem a nemek arányát, illetve az életkorok eloszlását az ellenőrök körében, azonban szeptember elejéig semmi kirívót nem találtam. Ahogy elkezdődött a szemeszter, egyre több huszonéves ellenőrt láttam. Egészen addig nem sikerült magyarázatot találnom a szokatlan jelenségre, amíg egy nap szembe nem jött velem egy ismerős arc. Meglepetésemre felhúzta a kék karszalagot és neki látott az utasok ellenőrzésének. Teljesen ledöbbsentem. Egy héttel ezelőtt még együtt tanultunk egy zh-ra, most meg a négyes-hatoson terrorizálja az embereket?! Igyekeztem minden lehetséges adatot megszerezni róla, de semmi különös nem volt az aktájában; teljesen normális, hétköznapi TTK-s hallgató volt.

Ennyi. Én sem jutottam ennél tovább, pedig már egy hete éjjel-nappal ezen dolgozom. Olyan fáradt vagyok, hogy gyakorlatilag bárhol elalszom. Tegnap is lehanyatlott a fejem a Borárosnál, majd a következő pillanatban már a Hungária kocsiszínből ébredtem. Valahogy hazakóvályogtam és rögtön bedőltem az ágyba. Tizenkét óra alvás után újra nekiültem a feladatnak, azonban valami nem hagy nyugodni eközben. Vajon anyukámnak van bérlete? Megyek és meg is kérdezem; bár lehet, tanulnom kéne helyette, mivel jövő héten nagy beszámolót írok, de annyira nincs hozzá kedvem. Az egész egyetemhez nincsen hangulatom! Mi lenne, ha inkább passzíváltatnék egy évet, és addig keresnék magamnak valami munkát? Ez a kutatás úgyis teljesen eredménytelen...

Mit tehet Ön szülőként az új, rohamosan terjedő betegség ellen? Hogyan kerüljük el, hogy egyetemista gyermekünkkel ellenőr váljon? Tartsa be a következő lépéseket, és győzzük le együtt a kórt!

Mindig ügyeljünk arra, hogy a hallgató eleget pihenjen, így nem fog elaludni a járműveken. Ha túlzott tanulás vagy bulizás miatt ez nem kivitelezhető, ötpercenként iktassunk be egy éberséget keltő telefonhívást!

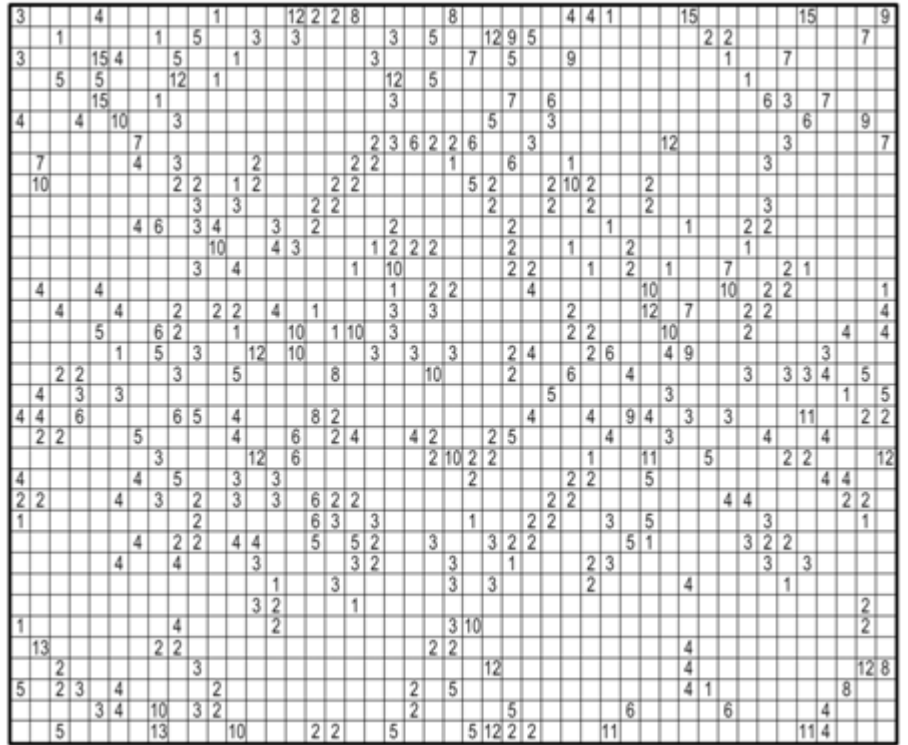
cili

negyeshatos@nyuz.elte.hu

Link-a-pix

Sziasztok! A szomszédos egyetem felejthetetlen Mátrixa kapcsán heti feladványotok egy nem túl bonyolult képrejtvény lesz. Az adott táblán látható számokat kell párosával összekötnötök, kivéve az 1-eseket, amelyek magukban alkotnak egységet. Majd ha az összekötéssel megvagytok, azokat a négyzeteket kell besatíroznotok, amelyeken az utak végighaladtak. Így kirajzolódik egy kép, aminek a megnevezését küldjétek el a lenti e-mail címre, és csokit nyerhettek, s választhattok is az 1. számunkban megírt fajták közül. A wordoku helyes megfejtői: Németh Rita, Dávid Máté és Kisdi Benedek. Nyereményeteket az Északi Haliban vehetitek át. Jó fejtőrést, persze csak KÉPletesen!

subCsibe
rejtveny@nyuz.elte.hu

H\$llw\$\$d

The Bling Ring

Nézzük, hogyan birkózik meg Emma Watson a varázslótanonc szerepen kívül egy elkényeztetett amerikai diáklány szerepével. Milyen az, amikor Hollywood saját magáról mesél. Egy mai Bonnie & Clyde sztori, amikor Bonnieból négy van, lövöldözés pedig csak elvétve.

A *Lopom a sztárom* Sofia Coppola, amerikai filmrendező, színésznő, producer és Oscar-díjas forgatókönyvíró legújabb alkotása. Sofiáról még tudni kell, hogy ő az első amerikai filmrendezőnő, akit Oscar-díjra jelöltek. 2010-ben a *Somewhere* című filmnek köszönhetően első amerikai nőként (és a negyedik amerikai filmesként) vehette át a Velencei Nemzetközi Filmfesztivál legnagyobb díját, az Arany Oroszlánt.

Legújabb filmjének ötlete azonban nem az ő fejében fogalmazódott meg, hanem megtörtént esemény alapján készült. Pár évvel ezelőtt egy csapat Los Angeles-i fiatal unaloműzéseként elkezdett betörni hírességek házába. A hangsúly az unaloműzésen van, ugyanis nem azért tették, mert pénzre

volt szükségük, hanem hogy az általuk bálványozott sztárok magántárgyai közül egyet-kettőt magukénak tudhasanak. A film pedig pont azt szeretné megmutatni, hogy a „sztárimádat” mennyire eltűzött, felszínes és felesleges dolog.

Ennek az egész helyzetnek a bemutatásával egy amolyan társadalomkritikát kapunk. F fiatal, gazdag amerikai kölykök, akik heccből betörnek mások házába?! Abnormális, de emellett valószínű dolog is ez; józan paraszti ésszel megáldott ember ilyet nem csinál.

A filmben szereplő kis csapat tagjai lányok, egy meleg fiút kivéve. Már szinte nem is film a film, ha nincs benne egy meleg srác. Félreértés ne essék, nincs velük semmi bajom, de a *Lopom*

a sztárom olyan szemszögből mutatja be a fiú életét, ami a valóságban elképzelhetetlen. Nem érik negatív kritikák, nem dobálják meg azért, amilyen; nem úgy, mint a való életben. Ahogy pedig az lenni szokott, ez a fiú csodálatos barátnőkre talál. A legjobb barátja Rebecca lesz, akit már a film elején sem értek. Esténként üres utcákon jár-kel csak azért, hogy nyitott autókra rabolhasson ki, és innen nincs megállás: jönnek a hírességek szép sorban. Az egész eseménysorozatot elgondolkodtatóvá teszi az a dolog is, hogy nincs ezeknek a kölyköknek anyja és apja, akik figyelemmel kísérenék gyermekük életét?! Itt jön be a társadalomkritika másik oldala, hogy a mai szülőket nem nagyon érdekli, mi történik a saját gyerekükkel. Addig, amíg nincs otthon a suhanc és nem okoz ezzel problémát a szülőnek, azt csinálhat, amit akar.

A film végén természetesen mindenki elnyeri méltó büntetését. Se sajnálat, se kegyelem. Mindenkinek az jár, amit megérdemel!

Bori
mozizona@nyuz.elte.hu

Rendezte: Sofia Coppola.

Forgetőkönyv: Sofia Coppola.

Szereplők: Katie Chang (Rebecca), Israel Broussard (Marc), Emma Watson (Nicki), Leslie Mann (Laurie), Taissa Farmiga (Sam), Gavin Rossdale (Ricky), Stacy Edwards (Marc anyja), G. Mac Brown (Henry).

Pontszám: 6/10.

ÚJ KÉSZÜLÉK, MÉG TÖBB ÉLMÉNY!

A TELEKOMMAL ÖSSZESEN SINCSEN MEGÁLLÁS

HUAWEI ASCEND Y300

OKOSTELEFON

0 Ft

KEZDŐRÉSZLET

+ 24 x havi 990 Ft kamatmentes részlet
(teljes ár: 23 760 Ft)

Egyetemisták és főiskolások részére, új előfizetéssel, a **Like 300** díjcsomagra vállalt 2 év hűségidővel.

EGYÜTT. VELED

A készülékajánlat 2013. szeptember 2-től visszavonásig vagy a készlet erejéig érvényes, és egy előfizetéshez egyszer vehető igénybe. A készülék elérhetősége üzletenként eltérő lehet. Mobil előleg befizetése szükséges lehet. A Like 300 díjcsomag egyetemistaként vagy főiskolásként az aktiválás időpontjától számított 2 + 2 évig vehető igénybe, egy diákigazolvány egy Like 300 díjcsomag használatára jogosít. További feltételek: üzleteink, www.telekom.hu, 1430.

medves est 2013

2013. OKTÓBER 17.

CSÜTÖRTÖK

22:00-3:00

HELYSZÍN:
KISPESTI USZODA

1191, SIMONYI
ZSIGMOND U. 31

DJ ENDY

MEGKÖZELÍTÉS:

KÜLÖN BUSZOKKAL VAGY
A KÉK METRÓ VÉGÁLLOMÁSÁTÓL
3 PERC SÉTA.

JEGYEK ELŐVÉTELZEN
HAMAROSAN KAPHATÓK!

TOVÁBBI INFORMÁCIÓK HAMAROSAN A FACEBOOKON!

AZ ELTE TTK
HALLGATÓI
ALAPÍTVÁNY
BEMUTATJA:

JÁTÉKOS VIZES
VERSENYEK
VÍZI SORVERSENYEK
HATALMAS BULI
KÜLÖNLEGES KOKTÉLOK

A programváltozás jogát a szervezők fenntartják!